

Lühike juhatus

inimese kirjeldawa anatoomia

praktiliste tööde jaoks

Tartu anatoomia instituudis.

II. osa:

Peaaju, ergud ja weresooned.

Tartus, 1920.

Eesti Kirjastuse-Ühisuse „Postimehe“ trükk.

TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU

Peaaju.

1. 12-ne ergu väljatuleku kohtade läbiwaatamine peaaju aluspinnal.

2. Peaaju aluspinna tuiksoonte läbiwaatamine ja präpäreerimine.

3. Õrna ajukelme kõrwaldamine peaaju pealt.

4. Sagarite, wagude ja ajukäärte läbiwaatamine poolkerade kumera pinna peal.

5. Ühe poolkera osa kõrwaldamine kuni *corp. callos.* tasapinnani, õrna ajukelme mahawõtmine teise poolkera mediaalse pinna pealt ja wiimase wagude, ajukäärte ja sagarite äraõppimine.

6. Teise poolkera osa kõrwaldamine kuni *corp. callos.* ja *corp. callos.* äraõppimine (kuni *rostrum*).

7. Aju äärkoobaste awamine lõikega läbi *radiatio corp. callosi*; *corp. callos.* keskmine osa tuleb esialgu alles jätta.

8. *Corp. callos.* ülejäägi kõrwaldamine *spleniam*'i poolt (! *corpus pineale* hoida!) ja tema läbilõikamine *genu* juures. Awatud *fornix*'i äraõppimine.

9. *Crura fornicis* läbilõikamine, *fornix*'i ettepoole pööramine, *fissura cerebri transversa*, *tela chorioidea ventriculi III* ja t. äraõppimine. *Fornix*'i ärälõikamine tema *columna* juures.

10. Ettewaatuslega *tela chorioidea ventriculi tertii* kõrwaldamine (*corpus pineale*!). Kolmanda ajukoopa pealt poolt, *corpus pineale*, *habenula*, *commissura* ja t. äraõppimine.

11. Järelejäänud kukla ja kõrwa sagari osa kõrwaldamine. Alumise sarwe tundmaõppimine. Õrna ajukelme mahawõtmine nende õõnsa pinna pealt ja *gyri hippocampi*,

fusiformis ja *lingualis*, *fasia dentata* ja t. äraõppimine. Niisamasugune teise külje äraõppimine. *Hippocampus*'e ristlâbilõige.

12. Pärast peaju dorsaalse pinna peale seadmist tema aluspinna präpareerimine ja äraõppimine (*subst. perforata*, *tuber ciner.*, *corpora mamillaria*, *pons Varoli*, *medulla oblongata* ja t.). Perifeeria peal olewate *corpora geniculata*, *tract. optic.* ja t. äraõppimine.

13. Järelejäänud suure aju osade äralõikamine aju-säärte piiri peal. Nende ristlâbilõigete äraõppimine (*tegmen. substant. nigr. basis*).

14. Suure aju ülejäägi keskpaigast lâbilõikamine. Kolmanda ajukoopa, *thalamus*, *hypothalamus* ja t. äraõppimine. *Gyri subcallosi* ja *crura parolfactoria (striae olfactor.)* ära-präpareerimine.

15. Frontaalsed lâbi ühe ja horitsontaalsed lâbilõiked lâbi teise poolkera (*nucl. lentiform.*, *claustr.*, *capsul.*, *commissur.* ja t.).

16. Ajukese poolkerade präpareerimine. *Crura cerebelli* äraõppimine ja nende lâbilõikamine (*n. trochlearis*!). *Fossa rhomboidea* ja *med. oblong.* ja wiimase ristlâbilõigete äraõppimine.

17. Ajukese sektsioon. Lâbilõige keskpaigast. Ühe poolkera lâbilõige umbes 45° all tema keskpinnale ja teise poolkera horitsontaalne lâbilõige.

Ergud ja tuiksooned.

Präpareerimise juures saab lihaste sidete ja kõõlus-kilede lâbilõikamine ainult professori ehk prosectorite poolt toimetatud.

Ülemine kehaosa.

A. Kael, kaenla auk, rind ja selg.

I. jaotus.

a. Enne präpareerimist peab teadma: *platysma*, *m. sternocleidomast.*, *m. m. scaleni*, kukla piirkonna lihaseid,

21688424

a. *subclavia* ja tema harusid, *art. carotis ext.* tagumisi harusid, *plexus cervicalis*, *n. occipit. maj.*, *n. accessorius*, *pars supraclavicularis* *plexus brachialis*.

b. Kesklõikest alates präpareeritakse nahk ühes naha aluskudega *platysma*'st ära kuni tema tagumise ääreni, edasi võetakse ära ainult nahk ilma aluskudeta.

c. Kaela sõlmestiku erkude präpareerimine *m. sternocleidomast.* tagumise ääre juures ja suure kukla ergu präpareerimine *m. trapez.* algkoha juures kukla peal; *art. occipital.* ja *n. accessor.* präpareerimine; all olewate lihaste präpareerimine.

d. Alumise *platysma* tüki ülestõstmine kuni *m. sternocleidomast.* tagumise ääreni ja tema eemaletõmbamine ülespoole. Pealiskaudsete *plex. brachial.* erkude, *n. phrenic.* ja *art. subclav.* harude präpareerimine.

e. *Plex. brachial.*, *art. et ven. subclav.* präpareerimine.

II. jaotus.

a. Enne präpareerimist peab teadma: lihaseid, mis ennast keeleлуу külge kinnitawad, *art. carot. ext.* ja tema harusid, III. kolmikergu haru, *ram. colli n. facialis.*, *n. glosso-pharyng.*, *n. vagus.*, *n. accessor*, *n. hypogloss.*, *n. sympath.*, *gland. submaxillar.*

b. *Platysma* ülestõstmine kuni alumise lõualuuni (*ram. colli n. facialis*), *art. sternocleidomast.*, *n. accessor.* (ülemine osa), *ram. descend. n. hypoglossi* ja *ansa n. hypogloss.* harude präpareerimine. *Situs art. carot. int.*, *ven. jugular. communis* ja *n. vagi.* *Plex. cervic.* präpareerimine.

c. *N. laryng. super.*, *art. carot. ext.* ja *gangl. cervical. super. n. sympath.* Lihaste ärapräpareerimine.

d. *N. laryng. infer.*, *art. thyreoidea infer.*, *art. mammar. intern.* ja *art. vertebral.* alguse, *trunc. thyreocervical.* *art. subclav.* ja *n. sympathic.* piirtüwi präpareerimine.

e. Lõuaaluse nääre, *m. mylohyoid.*, *n. hypogloss.*, *n. lingual*, *art. maxill. extern.* präpareerimine.

f. *N. glossopharyng.* präpareerimine.

III. jaotus. Kaenla auk.

a. Enne präpareerimist peab teadma: lihaseid, mis kaenla auku piiravad, *art. axill.* ja tema harusid, *pars infraclavicul. plex. brachial., nn. intercostal. ja intercosto-brachialis, fossa infraclavicul.* tema tuiksoonte ja erkudega.

b. Naha läbilõikamine. Naha tüki ärapräpareerimine *m. serrat. anter. peal. Rami cutan lateral. nn. intercostal. Anastomosis intercostobrachialis. Mm. pectoral maj. ja latissim. dorsi äärte, art. thoracodorsal., n. thoracal. long., nn. subscapular., art. thoracal., m. serrat. anter. ärapräpareerimine.*

c. Suurte kaenla augu erkude ja soonte präpareerimine.

d. *N. axill* ja *art. circumflex. humer poster.* alkohtade präpareerimine.

e. Naha läbilõikamine *m. pectoral. maj. peal. Ram. cut. ant. nn. intercostal., art. thoracoacromial.* präpareerimine. *Port. clavicul. m. pector. maj. läbilõikamine. Nn. thoracal. anterior. präpareerimine.* Soonte ja erkude *situs m. subclav. alumise ääre juures.*

f. Täielik *mm. pector. maj. et min.* läbilõikamine ja *foss. axill.* äratötamine.

IV. jaotus. I.—III. jaotuste kordamine ja veel mitte äratötatud osade präpareerimine.

a. *M. trapez.* präpareerimine ja tema läbilõikamine. *Mm. rhombid. maj. et min. ja levat. scapulae, art ja n. dorsalis scapulae* paljastamine.

b. *M. sternocleidomastsid.* ja rinna-rangluu liikme läbilõikamine.

c. Käewarre eemaletõmbamine; *plex. brachial* ja *arteria subclav. lõpulik* präpareerimine. *Mm. serrat. ant., latissimus dorsi, rhomboid. ja omohyoid.* läbilõikamine.

d. *Plex. brachial. ja art. subclav.* läbilõikamine.

e. *Trunc. thyreocervic. ja costocervic., art. subclaviae, art. vertebral. ja plex. brachial.* äratötamine.

f. Kukla luu ja mõlemate esimeste kaelalülide wahel olewate lihaste, *n. occipit. magn. ja art. vertebralis* präpareerimine.

V. jaotus.

Art. mammar. int., nn. intercostal., aa. intercostal. ja n. sympathic. piirtüwi präpareerimine, pärast küljeluude läbi-
saagimist nende ulatuse keskpaigas.

VI. jaotus.

a. Enne präpareerimist peab teadma: kurgu ja pehme suulae lihaseid, *art. pharyng. ascend., art. carot. int., ven. jugul. int., n. vagus n. accessorius, n. glossopharyng., n. hypoglossus., n. sympathic.*; kõri ja keele lihaseid, tuiksooni ja erkusid.

b. Selgroo eksartikulatsioon *articul.-atlantooccipit.* sees (*art. vertebral!*). Kurgu välispidise pinna (*mm. constrictor. m. stylopharyng., n. glossopharyng.*) ja kurgu külgede peal olewate erkude ja tuiksoonte präpareerimine.

c. Tagumise kurgu seina läbilõikamine keskjoont mööda. *Mm. levat. ja tensor veli palat. ja m. uvulae* präpareerimine.

d. Kõri lihaste, tuiksoonte ja erkude präpareerimine. Keele, kurgu, kõri, hingekõri ja söögikõri kõrwaldamine. Keele ja kõri tuiksoonte ja erkude ja wiimase krõmpsluude präpareerimine.

(Edaspidise pea präpareerimise üle waata jagu C.)

B. Käewars.

I. jaotus. Käewarre naha ergud ja tõmbsooned.

a. Enne präpareerimist peab teadma käewarre naha erkusid ja tõmbsooni.

b. Naha läbilõikamine. *N. cutan brachii later. (n. axillaris)* präpareerimine.

c. Naha läbilõikamine. Naha tükkide ärapräpareerimine kuni õla ja küünarwarre eesmise pinna täieliku paljastamiseni; terve nahaalune raswakude jääb side peale.

d. *Ven. basilic ja n. cutan. antibrach. medial., n. cutan. brach. medial., venä median. antibrach., ven. cephalic. ja n. cutan. antibrach. lateral.* präpareerimine. Erkude präpareerimine distaalses sihis ühes nende jätmisega *in situ.* *Ram.*

superficial. n. radialis ja tema ühisharu (*anastomosis*) *cum n. cutan. antibrach. lateral.* präpareerimine.

e. Side äräpräpareerimine ja *ram. palmaris n. mediani* präpareerimine.

II. jaotus. Käewarre painutuse pinna lihased, ergud ja tuiksooned.

a. Enne präpareerimist peab teadma: õla- ja küünarwarre luid ja lihaseid, *aa. brachial., radial. ja ulnar.* ja nende harusid; *nn. musculocutan., median., ulnar. ja radial.* Iseäraline tähelepanek tuleb nende lihaste harude peale juhtida.

b. Side kõrwaldamine õla- ja küünarwarre pealt. Pealiskaudsete lihaste präpareerimine ühes *lacert. fibros* allesjätmisega. Tuiksoonte ja erkude *situs*: kõik tuiksooned ja ergud jäävad oma asetusesse.

c. *M. biceps*'i ülestõstmine. Õlawarre erkude ja tuiksoonte äratöötamine.

d. Kolme küünarwarre lihaste kihi järjekorras ülestõstmine ja erkude ja tuiksoonte äratöötamine.

III. jaotus. Käewarre sirutuse pinna lihased, ergud ja sooned.

a. Enne präpareerimist peab teadma: õla- ja küünarwarre sirutajaid, õla- ja küünarwarre sirutuse pinna naha erkusid.

b. Naha läbilõikamine. Naha kõrwaldamine hakkab küünra perifeeriast peale. Nahaalune raswakude jääb side peale. *Nn. cutan. brachii poster. ja antibrachii dorsalis* präpareerimine.

c. *M. triceps.* präpareerimine.

d. Küünarwarre sirutajate, *ram. prof. n. radiol., art. inteross. dorsal. ja art. inteross. volaris* lõpuharude präpareerimine.

IV. jaotus. Käte selja ergud, sooned ja lihased.

a. Enne präpareerimist peab teadma: käe luukeret, *mm. inteross., n. radialis ja n. ulnaris*'e harudesse jagumine käe selja peal.

b. Naha läbilõikamine. Naha kõrwaldamine ühes nahaaluse raswakude side pealejätmisega. Mõlemate erkude präpareerimine ühes nende ühisharuga.

c. Erkude präpareerimine sõrmede sirutuse pinna peal.

d. *Mm. inteross. ja rete carpi dorsal.* präpareerimine.

V. jaotus. Käe peopesa pinna ergud, sooned ja lihased.

a. Enne präpareerimist peab teadma: käe peopesa pinna lihaseid ja kõõluseid. *N. median.* ja *n. ulnar.* lõpuharud. *Arcus volares.*

b. Naha läbilõikamine. *Aponeuros. palmaris, m. palmar. brev.,* sõrmede naha erkude ja *aa. digital. volar. commun.* präpareerimine. Tuiksoonte ja erkude käigu jälgimine sõrmede peal.

c. *Aponeur. palmar.* läbilõikamine. Tähelepanek juhtida *n. median.* haru peale, mis *thenar'*i poole läheb. *Nn. median* ja *ulnaris* ja nende ühisharu ja tuiksoonte äratötamine. Pealiskaudse peopesa looga ärapräpareerimine.

d. Sõrmede kõõlustuppede ja *lig. carpi. transvers.* läbilõikamine. *Ram. prof. n. ulnaris* ja sügawa peopesa looga präpareerimine.

VI. jaotus. I.—V. jaotuste kordamine ja veel mitte äratötatud osade präpareerimine.

a. *M. deltoïd.* läbilõikamine risti tema kiude käigule. *N. axillar.* ja *aa. circumflex. humeri anter. et poster.* äratötamine.

b. *M. infraspinat., supraspinat.* ja *teres minor'*i läbilõikamine. *Art. circumplex. scapulae* ja *art. transversa scapulae* wahelise ühisharu äratötamine.

c. *Canalis radialis'*e awamine.

d. Künarwarre lihaste läbilõikamine, mis *condyl. medial.* peal algavad. *Art. brachialis'*e tema jagunemise kohal ja *art. inteross. communis'*e präpareerimine.

e. *M. supinator'*i ja künarwarre sirutajate läbilõikamine. *Ram. prof. n. radialis* präpareerimine.

C. Pea.

I. jaotus. Näo ergud, tuiksooned ja lihased.

a. Enne präpareerimist peab teadma: näo lihaseid; *nn. facial., infraorbital., mental., buccinator., auriculotemporal., zygomatic., aa. maxill. ext. ja dorsal. nasi. glandul. parotis.*

b. Naha läbilõikamised. *N. facial.* ja tema ühisharude paljastamine *gland. parotis'*e eesmise ja ülemise ärte juures. Näo lihaste iseäraliku juhatuse järele, kõrwasülnääre ja tema toru präpareerimine.

c. Kõrwasülnääre läbilõikamine, *et. n. facial.* käiku jälgida. Tema sügawate harude präpareerimine.

d. *N. trigemin* harude präpareerimine (*nn. auriculotemporal., zygomatic., infraorbital., supraorbital., frontal., mental. ja buccinator.*).

II. jaotus. III. kolmikergu haru, *art. maxillar. int.*

a. Enne präpareerimist peab teadma: närimise lihaseid, *ram. III. n. trigemini, art. maxillar. intern.*

b. *N. facial.* ja kõrwasülnääre läbilõikamine. *M. masset. präpareerimine* ja tema lahutamine alumise lõualuu nurgast. *N. masseteric. präpareerimine.*

c. *M. masset.* kõrwaldamine ja põsekaare läbisaagimine. *Art. temporal. med. ja nn. temporal. ja zygomatic. präpareerimine.*

d. *Process. coronoid.* läbisaagimine ja *m. temporal.* ärapööramine. *Art. maxill. intern., mm. pterygoid ja nn. temporal. profund. präpareerimine.*

e. *Process. condyloid. mandibul.* läbisaagimine ja tema eksartikulatsioon. *Art. maxillar. intern. harude ja ram. tert. n. trigemini präpareerimine.*

III. jaotus. Peaaju erkude osad nende läbimineku juures läbi *basis cranii. Sinus durae matris.*

a. Enne präpareerimist peab teadma nimetatud osasid.

b. Nende präpareerimine.

IV. jaotus. Silmakoobas ja silm.

- a. Enne präpareerimist peab teadma: lihaseid, tuiksooni, *ram. I. ja II. n. trigemin.*; *nn. abduc., oculomotor. ja trochlear.*; *gangl. ciliar.*; pisara aparaati; silma muna.
- b. Silmakoopa awamine pealuu õõnsuse poolt.
- c. *Ram. prim. n. trigemin., nn. abduc. ja trochlear.,* tuiksoonte ja pisarnääre asetus.
- d. *N. oculomotor., silma lihaste, n. nasociliar., gangl. ciliar. ja tuiksoonte präpareerimine.*
- e. Pisara aparaadi präpareerimine.
- f. E nukleatsioon. Silma muna präpareerimine (iseäraliku juhatuse järele).
- g. *N. infraorbitaal.* präpareerimine.

V. jaotus. *Ggl. sphenopalatinum et oticum.*

- a. Enne präpareerimist peab teadma: *foss. infratemporal., suu- ja ninakoobaste seinasid, ggl. sphenopalatin. et otic., art. sphenopalatin.*
- b. *Nn. palatin.* präpareerimine.
- c. *Canal. pterygopalat. ja canal. pterygoid.* awamine.
- d. *Gangl. sphenopalatin.* tema kotsade poolt, tema nina koopa juure minewate harude, wiimase tuiksoonte ja *art. palatin. descend.* präpareerimine.
- e. *Gangl. otic.* präpareerimine.

VI. jaotus. Kuulmise elund.

- a. Enne präpareerimist peab teadma: kuulmise elundit, *n. facialis.*
- b. Kõrwa lehe präpareerimine, wälamise kõrwa toru awamine ja kuulmenaha läbiwaatamine.
- c. *Tegm. tympani* kõrwaldamine ja keskõrwa präpareerimine.
- d. *Canal. facialis.* sisemise kõrwa toru ja labürindi awamine (iseäraliku juhatuse järele).

Alumine kehaosa.

A. Lahkliha, suurte ja väiksete niuete ergud ja sooned ja väiksete niuete elundid.

I. jaotus. Lahkliha (*perineum*).

a. Enne präpareerimist peab teadma: lahkliha lihaseid, *art. pudend. intern., n. pudendus.*

b. Naha läbilõikamine. *Sphinct. ani extern.* ja *art. haemorrh. infer., m. bulbocavernos. ja ischiocavernos., art. ja n. perinei, art. bulbi urethrae ja urethralis (art. penis)* präpareerimine.

c. *Art. pudend. intern.* tüvi ja *n. pudend.* paljastamine *m. levat. ani* ääre juures ja *n. perinei* käigu jälgimine kuni munakotini (kuni *labia major.*). *Diaphragm. urogenital.* lõige ja *art. ja n. penis* käigu jälgimine.

II. jaotus. Ergud, tuiksooned ja lihased suurtes niuetes.

a. Enne präpareerimist peab teadma: nimmede lihaseid; *aort. abdomin., aa. iliolumbal., circumflex. ilium profund., lumbales et epigastric. infer., n. sympathic., plex. lumb.*

b. Waheliha sääрте, *aort. abdominal.,* tema harude ja *n. sympathic. (nn. splanchnic. maj. et minor.)* präpareerimine. *Plex lumbal.* harude, soonte, kusejuhi ja *duct defer.* ülemise osa äratötamine. Wälimise kubemeaugu präpareerimine. Kõhu lihaste jaotamine.

c. *Tov. inguinal. (annul. inguinal. abdominal.)* ja *art. epigastr. infer.* präpareerimine.

III. jaotus. Väiksete niuete elundid. *Ram. viseeral. art. hypogastric.* Niuete seinad.

a. Enne präpareerimist peab teadma: kusepõit, emakat (*duct. defer.*), munasarjasid (munad), pärasoolt, kõhukelmet, wälimisi suguosasid, *ram. visceral. art. hypogastric.*

b. Niute elundite asetus ja kõhukelme käik. Väiksete niute sisikonna äräpräpareerimine tema parema seina küljest. Niute läbisaagimine keskpinnas (suguelundid jääwad tema pahema poole peal).

c. Niute sisikonna ja tema soonte, kusepõie ja pärasoole lihastiku ja nende juure tulewate tuiksoonte präpareerimine.

d. Suguelundite, kusepõie, pärasoole ja wälimiste suguosade kõrwaldamine.

e. Nende präpareerimine.

f. *Art. hypogastric.*, tema harude, *plex. sacral.* ja *pudend.* präpareerimine.

B. Alumine kehaliige.

I. jaotus. *M. glut. maxim.* ja naha ergud.

a. Enne präpareerimist peab teadma: kõhu lihaseid, *mm. glut. max.* ja *latiss. dorsi*; *nn. iliohypogastric.*, *cutan. femor. poster.* ja tagumisi nimme erkude harusid.

b. Naha läbilõikamine. *Algades crist. iliac.* tasapinnast, präpareeritakse nimme piirkonna nahka, kusjuures terve nahaalune raswakude peale jääb. *M. latiss. dorsi*, *lamin. poster. fasc. lumbodorsal.* ja (ettewaatlikult!) *m. obliq. abdom. extern.* (tema tagumise osa) präpareerimine kuni *crist. iliac.* *Ram. cutan. lateral. n. iliohypogastr.* ja *nn. clunium superior.* ärapräpareerimine.

c. *M. glut. max.* kuni tema alumise ääreni (ettewaatlikult!) ja *nn. clunium inferior. n. cutanei femor. posterior* präpareerimine.

II. jaotus. *Art. hypogastric.* wälimised harud, *plex. ischiadic.*

a. Enne präpareerimist peab nimetatud osasid teadma.

b. *M. glut. max.* ülestõstmise ja läbilõikamine. Ülewal ja allpool *m. piriformis* olewate erkude ja soonte ja lähedal olewate lihaste präpareerimine (*mm. glut. med., obtur. intern. et extern. ja quadrat. femor.*).

c. *M. glut. med.* läbilõikamine ja *art. ja glut. super.* äratöötamine.

III. jaotus. Reie naha ergud ja tõmbsooned. Kubeme toru.

- a. Enne präpareerimist peab nimetatud osasid teadma.
- b. Naha läbilõikamine. *Ven. saphen. magna* kuni ühinemiseni *ven. femoralis*'ega kubeme augu, mahlanäärmete ja pealiskaudsete pisikeste tuiksoonte präpareerimine.
- c. Naha erkude präpareerimine.
- d. *Fasc. lat.* ärapräpareerimine.

IV. jaotus. Esimese reie pinna ergud, sooned ja lihased.

- a. Enne präpareerimist peab teadma: reie *mm. extensores* ja *adductores*; *nn. femoral.* ja *obturator*; *aa. femoral.* ja *obturator*.
- b. Eesmise pinna lihaste präpareerimine järgmises järjekorras: *mm. sartor.*, *tensor. fasc. lat.*, *rect. femor.*, *vast. later.*, *vast. intermed.*, *vast. med.*, *gracilis*, *add. long.*, *add. brev.* ja *add. magn.* *Fossa iliopectinea* jääb esialgu väljatöötamata.
- c. *N.* ja *art. femoral.* ärapräpareerimine kolmnurgas *mm. sartor.* ja *adductor*'i vahel ja *fossa iliopectinea* sees.
- d. Lihaste järjekorras ülestõstmine. Nende juure tulewate erkude ja tuiksoonde äratõtamine. *Canal. adductor.* präpareerimine.

V. jaotus. Tagumise reie pinna ergud, sooned ja lihased ja põlwe pesa.

- a. Enne präpareerimist peab teadma: reie ja sääre painutajaid, *n. ischiad.* ja tema harusid, põlwe pesa topograafiat.
- b. Naha läbilõikamine. *N. cut. femor. poster.* präpareerimine.
- c. Tagumise lihaste pinna ja osade, mis põlwe pesas, präpareerimine, nende *situs*.
- d. Lihaste ülestõstmine, reie ja põlwe pesa erkude ja tuiksoonte äratõtamine.

VI. jaotus. Tagumise sääre pinna ergud, tuiksooned ja lihased.

a. Enne präpareerimist peab teadma: tagumise sääre pinna lihaseid ja naha erkusid; *ven. saphen. parv. nn. tibial. ja peron.; art. tibial. posterior.*

b. Naha läbilõikamine. Naha erkude ja tõmbsoonte ja *m. gastrocnem.* präpareerimine. *Situs tendinum, vasorum et nerv. malleol. medial. juures.*

c. *M. gastrocnem. medial'se* pähiku läbilõikamine ja nüüd eesolevate osade präpareerimine. *M. sol.* ärawõtmine tema algkoha juures *tibia* peal. *N. tibial. ja art. tibial. poster.* präpareerimine.

VII. jaotus. Sääre eesmise ja küljepoolse pinna ergud, sooned ja lihased ja labajala selja lihased.

a. Enne präpareerimist peab teadma: nimetatud lihaseid; *nn. peron. superficial., peron. profund. ja saphenus; lig. cruciat., retinacul. peron. ja laciniat.*

b. Naha läbilõikamine. *N. peron. superficial.* präpareerimine ja tema käigu jälgimine labajala selja peal. *N. suralis (n. dorsal. pedis lateralis)* ja *n. saphen.* labajala selja peal präpareerimine ja erkude jälgimine sõrmede peal.

c. *Lig. cruciat., laciniat. ja retinacul. peron.* präpareerimine. Sääre lihaste, *art. tibial. anter. ja n. peron. profund.* präpareerimine.

d. Labajala selja peal olevate kõõluste, *mm. inteross., art. dorsal. pedis* ja tema harude präpareerimine.

VIII. jaotus. Ergud, tuiksooned ja lihased jalatalla peal.

a. Enne präpareerimist peab teadma: jalatalla lihaseid, *aa. ja nn. plantares.*

b. Naha läbilõikamine. *Aponeuros. plantar.* ja nahaluste erkude präpareerimine. Wiimaste jälgimine sõrmede peale.

c. *Aponeuros. plantar.* kõrwaldamine. Lihaste, erkude ja tuiksoonte präpareerimine.

d. *Arc. plantar. ja ram. profund. n. plantar. lateral.*
präpareerimine.

IX. jaotus. Mitte veel äratöötatud osade kordamine ja
präpareerimine.

*Plex. lumbal. kotsade pärast m. proas'e läbilõikamist
ja art. ja n. obtur. pärast mm. abductor. läbilõikamist prä-
pareerimine. M. flex. digit. brev. ja plantaris plantae läbi-
lõikamine. Arc. plantar. ja n. plantar. lateral. sügawa haru
täielik äratöötamine.*

A

3185

II

i21688424